

กลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย

PREVENTION AND PROBLEM-SOLVING STRATEGIES AGAINST HUMAN TRAFFICKING ALONG THE NORTHERN BORDER OF THAILAND

ดุสดี จันทรากา* โกมินทร์ วังอ่อน วิกรม บุญนุ่น และ เลห์ล่า ตริเอกานุกุล

หลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย ประเทศไทย

Dusadee Jantraka*, Gomin Wang-on, Viklom Boonnoon and Lelar Treeackanukul

Doctor of Philosophy, Strategical regional development, Chiang Rai Rajabhat University

Chiang Rai, Thailand

*E-mail: dusadee_nui1@hotmail.com

Received: 2021-05-17

Revised: 2021-07-03

Accepted: 2021-07-03

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสถานการณ์การค้ามนุษย์ วิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่สนับสนุนให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ผลกระทบของปัญหาการค้ามนุษย์ และเพื่อนำเสนอกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย 5 กลุ่ม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 32 คน และประชุมกลุ่มย่อย/การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) กับกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ จำนวน 25 คน กลุ่มเสี่ยงในสถานประกอบการร้านค้าโอเอเคในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ จำนวน 25 คน กลุ่มแกนนำผู้นำเยาวชนประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และกลุ่มแกนนำผู้นำเยาวชนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 20 คน และทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 112 คน

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ตกอยู่ใน 3 สถานะเป็นทั้งพื้นที่ต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง และทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงราย โดยศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดเชียงราย (ศป.ค.ม.ชร.) ซึ่งเป็นกลไกระดับจังหวัด ได้นำกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ 5 ด้าน มาขับเคลื่อนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์

ด้านการป้องกัน (Prevention) โดยการรณรงค์เผยแพร่ให้ความรู้ สร้างความตระหนัก เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน แก่กลุ่มเสี่ยง และสร้างเครือข่ายทุกระดับในการป้องกันเฝ้าระวังการค้ามนุษย์ในพื้นที่ต้นทาง 2) กลยุทธ์ด้านการปราบปราม (Prosecution) โดยการบูรณาการความร่วมมือ สร้างความปลอดภัยในสังคม ปราบปราม ดำเนินคดี เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และพัฒนาศักยภาพทีมสหวิชาชีพ 3) กลยุทธ์ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ (Protection) โดยช่วยเหลือ คุ้มครอง พื้นฟูเยียวยาผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ และส่งกลับคืนสู่สังคม 4) กลไกเชิงนโยบาย/ขับเคลื่อน (Policy and Mechanism) โดยส่งเสริมสนับสนุนกลไกความร่วมมือทุกระดับเพื่อนำนโยบายสู่การขับเคลื่อนกลยุทธ์ และ 5) กลยุทธ์ด้านความร่วมมือ (Partnership) โดยสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนของ จังหวัดเชียงรายและประเทศเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหา การค้ามนุษย์ พื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย

ABSTRACT

The purposes of this study were: to find out the situation of human trafficking, to analyze causes leading to the process of human trafficking and its effects, and to propose prevention and solution of human trafficking problems along the Northern border of Thailand. The study employed qualitative approach. Data were collected from 5 target population groups by using in-debt interview with 32 victims of human trafficking and a focus group discussion with 25 risk members from 5 districts in Chiang Rai. The interviewees and focus group discussion members were selected from 20 members of youth leader network in the GMS, Thailand, Myanmar and Laos PDR, 10 members from Chiang Rai multidisciplinary team. The total number of key informants were 112 persons.

The results of the study have led 3 situations of human trafficking in the Chiang Rai border as the area of origin, transition, and destination. The provincial multidisciplinary team from the Center for the Prevention and Suppression of Human Trafficking in Chiang Rai province implemented 5 strategies to prevent and solve the problems on human trafficking including:

1) Prevention strategies, including campaigns, disseminating knowledge, raising awareness, strengthening the immune system for the target group, building a network at all levels to prevent and monitor human trafficking in the areas of origin and border areas.

2) Prosecution strategy by integrating the cooperation, creating safety in society, suppressing the prosecution of offenders, increasing efficiency of law enforcement, and developing capacity of the multidisciplinary team.

3) Protection strategy by helping, protecting, rehabilitating the injured person, or sending them back to the society.

4) Policy and Mechanism strategies by promoting and supporting the mechanisms of cooperation at all levels in order to put policy into practice.

5) Partnership strategy by building cooperation against human trafficking at the border level both within the country and in neighboring countries.

Keywords: Prevention and Problem-solving strategies, Human trafficking, Northern Border of Thailand.

บทนำ

การค้ามนุษย์ ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เป็นปัญหาสังคมที่มีความสลับซับซ้อนที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญ และมักเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นควบคู่กับการย้ายถิ่นฐาน (Migration) ด้วยปัจจัยสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาประเทศ ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อที่ทันสมัย อันเป็นทั้งปัจจัยดึงดูดและผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นของกลุ่มเปราะบางทางสังคมในประเทศหรือภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อดิ้นรนแสวงหาโอกาสความเป็นอยู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม ได้ค่าแรงที่สูงกว่าภูมิภาคต้นทาง ความด้อยโอกาสทางสังคม และความยากจน ซึ่งเปิดโอกาส ช่องทางในการแสวงประโยชน์ เอารัดเอาเปรียบของขบวนการค้ามนุษย์ต่อผู้ด้อยโอกาส ขาดโอกาสทางการศึกษา ทักษะอาชีพ ไม่มีสถานะบุคคล เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ช่องว่างของกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับปริมาณความต้องการในการใช้บริการทางเพศและแรงงานราคาถูกละเมิด (The Department of Social Development and Human Security & Bovornsompong, 2012)

ประเทศไทย จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การค้ามนุษย์ที่สุ่มเสี่ยง และถูกใช้เป็นเส้นทางการค้ามนุษย์ในการแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มคนที่เปราะบางทางสังคมไปใช้แรงงาน เยี่ยงทาสหรือค้าประเวณี ทำให้ตกอยู่ใน 3 สถานะของการค้ามนุษย์ ต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง ซึ่งทำให้เกิดแรงงานย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย ปัญหาอื่นๆตามมามากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทย (Archvanitkul & Vajanasan, 2009)

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่สังคมและประชาคมโลกเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่เชื่อมโยงถึงกันทุกระดับ ทั้งระดับจังหวัด ประเทศ อนุภาคลุ่มน้ำโขง เอเชีย ยุโรป ดังสถิติในปี พ.ศ.2559 พบว่า มีการจับกุมและดำเนินคดีค้ามนุษย์ในประเทศไทย รวม 333 คดี เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ จำนวน 244 คดี เป็นการบังคับใช้แรงงาน จำนวน 32 คดี เป็นแรงงานในภาคประมง จำนวน 43 คดี เป็นการนำคนมาขอทาน จำนวน 8 คดี และการใช้เด็กในการผลิตสื่อลามก จำนวน 3 คดี ทาสและอื่น ๆ จำนวน 3 คดี และสถิติการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดเชียงรายระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 มีผู้เสียหายจาก

การค้ามนุษย์ จำนวน 203 คน รูปแบบการค้า
ประเวณี จำนวน 74 คน การบังคับใช้แรงงาน
จำนวน 80 คน และรูปแบบอื่น ๆ ในการขูดรีด
เอาผลประโยชน์ จำนวน 49 คน ซึ่งในปี พ.ศ. 2562
มีสถิติสูงถึง 116 คน (The Chiang Rai Action
Centre for the Prevention and Suppression
of Human Trafficking, 2019)

ปัญหาการค้ามนุษย์รัฐบาลไทยให้ความสำคัญ
สำคัญถือเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีมาตรการในการ
ป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจัง ได้ออก
กฎหมายเฉพาะ คือพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่ส่งผลให้มี
การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการ
ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฉบับที่ 1
พ.ศ. 2554-2559 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 -2564
ซึ่งครอบคลุมยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการ
พัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน (Policy)
ด้านการดำเนินคดี (Prosecution) ด้านการ
คุ้มครองช่วยเหลือ(Protection) ด้านการป้องกัน
(Prevention) และ ด้านการพัฒนาความร่วมมือกับ
ภาคีเครือข่าย (Partnership) เพื่อให้ทุกภาคส่วน
ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรระหว่าง
ประเทศ และภาคประชาสังคม ใช้เป็นแนวทาง
ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ เป็นเจ้าภาพหลัก (The Ministry of
Social Development and Human Security,
2017)

แต่ด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ
ค้ามนุษย์นั้น จะต้องขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์
ที่ครอบคลุมรอบด้าน ทุกมิติ เป็นรูปธรรม มีความ
ร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทุกระดับ เพื่อให้สอดคล้อง

กับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ และสอดคล้อง
กับกฎหมายของประเทศ พันธกรณีระหว่างประเทศ
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การป้องกันและ
แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ
ของประเทศไทย อย่างบูรณาการโดยทีมสหวิชาชีพ
ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสถานการณ์การค้า
มนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่สนับสนุน
ให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาการ
ค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย
4. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การป้องกันและ
แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ
ของประเทศไทย

บททวนแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ตามพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม
และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก
การค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons) หมายถึง
การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย
หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือ
ด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบ
อื่นใดด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการ
หลอกลวงด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือ
ด้วยการใช้สถานะความเสียหายจากการค้ามนุษย์
โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์
เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ
ควบคุมบุคคลอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์ในการ

แสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย (The Bureau of Prevention and Solution of Trafficking in Women and Children Department of Social Development and Human Security, 2010)

2. นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในประเทศไทย

คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560–2564 ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560 โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560–2564 เพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ด้าน (Ministry of Social Development and Human Security, 2018)

2.1 ด้านพัฒนาโลกเชิงนโยบาย และการขับเคลื่อน ได้แก่ ส่งเสริมกลไกทุกระดับ สร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ ส่งเสริมบทบาท ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จังหวัด

2.2 ด้านดำเนินคดี ได้แก่ สร้างความปลอดภัยในสังคม ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง และพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่

2.3 ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหาย พัฒนาศูนย์การดำเนินงานปรับปรุงมาตรฐานสถานคุ้มครอง พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่องค์กรส่งเสริมหน่วยงานแบบครบวงจร

2.4 ด้านป้องกัน ได้แก่ ลดปัจจัยเสี่ยง สร้างความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย สร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวัง พัฒนาระบบจัดการแรงงานข้ามชาติ

2.5 ด้านพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ สร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศ ปรับแก้ไขกฎระเบียบ ขยายความร่วมมือระดับภูมิภาค และนานาชาติ ประชาสัมพันธ์และขยายผลการดำเนินงาน

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

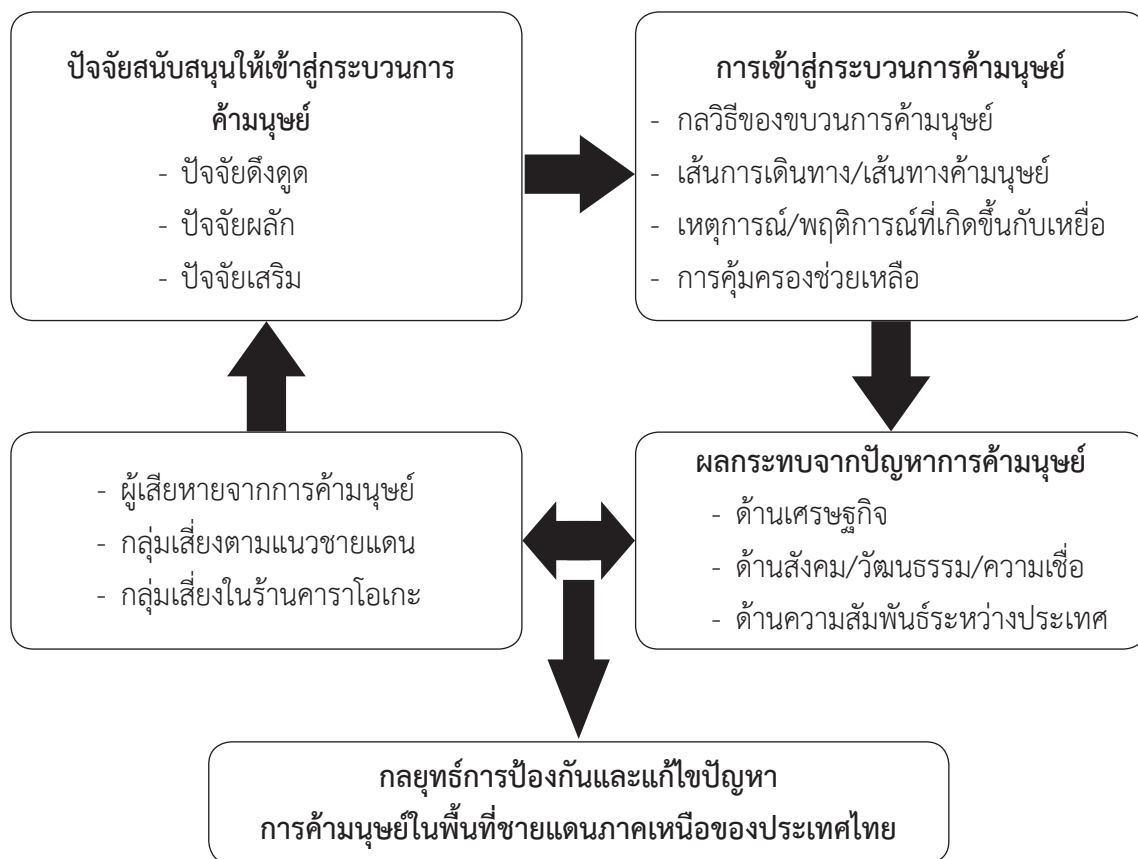
3.1 Wongsaman (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีความคืบหน้าในการดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งครอบคลุมทุกมิติตามยุทธศาสตร์ 5Ps ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย (Policy) 2) ด้านการดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย (Prosecution) 3) ด้านการคุ้มครอง (Protection) 4) ด้านการป้องกัน (Prevention) และ 5) ด้านความร่วมมือ (Partnership) ซึ่งรัฐบาลไทยยืนยันเจตนารมณ์และความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและศักยภาพ

ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของไทยอย่างยั่งยืน การดำเนินการต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย พบว่า รัฐบาลไทยมุ่งดำเนินการใน 3 ด้าน คือ 1) การดำเนินคดี 2) การคุ้มครอง และ 3) การป้องกัน โดยมีกลไกบริหารนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2 ระดับ มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) และคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปกค.) ส่วนการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ แบ่งเป็น 1 ปี 3 ปี และ 6 ปี มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงวิธีการบริหาร การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จากทุกภาคส่วน

3.2 Pansamrithee, (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน พบว่า กฎหมายไทยเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ บัญญัติหลักการต่างๆ ได้สอดคล้องกับพิธีสาร ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของ

สหประชาชาติ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติของต่างประเทศและองค์ระหว่างประเทศ มีหลักการสำคัญที่คล้ายกัน โดยยึดหลัก 3P คือ การป้องกัน (Prevention) การคุ้มครอง (Protection) และการปราบปราม (Prosecution) นโยบาย มาตรการและกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่ควรนำมาใช้ในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งประเทศไทย คือ มาตรการป้องกัน ซึ่งถือเป็นมาตรการเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยารักษาเหยื่อ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้กลับคืนสภาพเดิม และแสวงหาความร่วมมือจากเหยื่อในการปราบปรามผู้กระทำผิด สำหรับมาตรการปราบปรามหรือการดำเนินคดีที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดความผิดและนิยามของการค้ามนุษย์ให้มีความหมายเดียวกันทั้งอาเซียน การใช้มาตรการทางภาษี การต่อรอง คำรับสารภาพ การลงโทษนิติบุคคลที่กระทำผิด คณะพนักงานสอบสวนร่วม หมายจับร่วมอาเซียน สถานที่ดำเนินคดีที่เหมาะสม การช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการจัดตั้งหน่วยงานประสานงานในเอเชีย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย 5 กลุ่ม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 32 คน และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) กับกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ จำนวน 25 คน กลุ่มเสี่ยงในร้านคาราโอเกะในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ จำนวน

25 คน กลุ่มแกนนำผู้นำเยาวชนจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 20 คน และทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 112 คน โดยผู้ศึกษาได้ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัย และใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับ กฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา หนังสือ บทความ วารสาร นโยบาย แผนงานยุทธศาสตร์ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) แบบสัมภาษณ์ (interview) สำหรับใช้สัมภาษณ์ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน 6 แห่ง

3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group Discussion) สำหรับใช้บันทึกในการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ กลุ่มเสี่ยงในร้านคาราโอเกะในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ กลุ่มแกนนำผู้นำเยาวชนจากประเทศเมียนมาร์และประเทศสปป.ลาว และทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงรายและผู้ปฏิบัติงาน

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อยจากผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม มาศึกษาและวิเคราะห์ตามกระบวนการของงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่ต่างกัน ให้ได้เนื้อหาข้อมูลที่ตรงกับผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกันจะช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Major themes) แล้วนำประเด็นสำคัญมาแยกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมไปจนถึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อย และนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า จังหวัดเชียงรายมีบริบทที่เอื้อต่อการค้ามนุษย์ทั้งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม และมีพรมแดนติดต่อกับเมืองสาต ท่าซี้เหล็กของประเทศเมียนมาร์ และเมืองต้นผึ้ง เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ประเทศสปป.ลาว มีประชากรที่หลากหลายทางชาติพันธุ์ และประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก ถูกพัฒนาให้เป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เมืองธุรกิจการท่องเที่ยว และเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนจีนตอนใต้-อินโดจีน ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก รายได้ไม่สูงมากค่อนข้างยากจน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเมียนมาและประเทศ สปป.ลาว จังหวัดเชียงราย มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่เจริญเติบโต ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมโยงไปยังประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนใต้ 2 เส้นทาง คือ เส้นทาง R3A หรือ R3E เชื่อมโยงระหว่าง ไทย-ลาว-จีน และ เส้นทาง R3B หรือ R3W เชื่อมโยงระหว่าง ไทย-พม่า-จีน และมีจุดผ่านแดนถาวรแม่สาย-ท่าซี้เหล็ก (ไทย-เมียนมา) จุดผ่านแดนไทย-ลาว ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรอำเภอเชียงแสน-เมืองต้นผึ้ง อำเภอเชียงของ-เมืองห้วยทราย และจุดผ่อนปรนไทย-พม่า และไทย-ลาว ตลอดจนพรมแดนธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้จังหวัดเชียงรายมีเส้นทางที่สุ่มเสี่ยงและถูกเครือข่ายค้ามนุษย์ใช้เป็นเส้นทางการค้ามนุษย์ในการนำพาเด็กหรือหญิง และแรงงานข้ามชาติเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ทำให้จังหวัดเชียงรายตกอยู่ใน 3 สถานะ ต้นทาง ปลายทาง และทางผ่าน

ของการค้ามนุษย์ ในสถานะต้นทาง และพบว่าในพื้นที่ชายแดน 5 อำเภอของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ อำเภอเวียงแก่น อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย และอำเภอแม่ฟ้าหลวง มีนายหน้าค้ามนุษย์ที่เป็นคนในครอบครัวญาติ เพื่อน เพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียง ๑ ที่มีประสบการณ์เคยไปทำงานมาชักชวน นำพาเด็กเยาวชน สตรี และแรงงานในพื้นที่ชนบทเกือบทุกหมู่บ้านไปแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบค้าประเวณี และแรงงานบังคับประเภทต่าง ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้แก่ ในเมืองเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ กรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดภูเก็ต อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอสุไหงโกลอก จังหวัดนราธิวาส และต่างประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และจังหวัดเชียงราย ในสถานะปลายทางและทางผ่าน ขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติได้นำเด็กเยาวชน สตรี และแรงงานข้ามชาติจากรัฐฉาน มณฑลเถียน ย่างกุ้ง ประเทศเมียนมา และจากเมืองต้นผึ้ง เมืองห้วยทราย เมืองผาอุดม แขวงบ่อแก้ว เมืองหลวงน้ำทา เมืองหลวงพระบาง ประเทศ สปป.ลาว และจากสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน มณฑลเสฉวน มณฑลกุ้ยโจว ประเทศจีน เข้ามาแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย และใช้เป็นจุดพักรวมเหยื่อ และเป็นเส้นทางผ่านไปยังจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย และต่างประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสาเหตุที่สนับสนุนให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

มี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยดึงดูด อันเป็นปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ภูมิทางสังคมและพรมแดนของจังหวัดเชียงรายที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอันเอื้อหรือดึงดูดให้เกิดการค้ามนุษย์ ตลอดจนมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเชื่อมถึงกัน ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจ และนโยบายทางการเมืองบางนโยบายเป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการค้ามนุษย์ 2) ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับความยากจน ภาวะหนี้สิน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่สงบในการสู้รบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นข้ามชาติเพื่อแสวงหาโอกาสชีวิตที่ดีกว่าที่ปลายทางซึ่งมีการพัฒนามากกว่า และปัจจัยทางด้านสังคมเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม โอกาสทางการศึกษา สวัสดิการสังคม การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ปัญหาครอบครัว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่ชุมชนค้ามนุษย์ และปัญหาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเข้าสู่การค้ามนุษย์ รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศภาวะ (Gender) 3) ปัจจัยส่งเสริม เป็นปัจจัยสาเหตุที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ โลกที่ไร้พรมแดน มีเส้นทางคมนาคมที่มีความเจริญเชื่อมต่อกัน และเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เกิดเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมาย และเครือข่ายการค้ามนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า การค้ามนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล ทั้งตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ และต่อตัวผู้ค้ามนุษย์เอง ทั้งได้รับประโยชน์และผลเสียจากการค้ามนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

3.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่าการค้ามนุษย์ส่งผลกระทบต่อเป็นตัวเงินให้กับผู้ค้ามนุษย์ในนำพาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มาแสวงหาประโยชน์อย่างมหาศาล จากค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป-กลับ ค่าที่พัก ค่าจัดทำเอกสารปลอม ค่าธรรมเนียมผ่านด่าน ค่านำพาต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่เกินความเป็นจริงหลายเท่า ค่าธรรมเนียมในการส่งเงินให้ครอบครัวของผู้เสียหาย ค่านายหน้า ค่าบริหารจัดการผู้ขอบริการทางเพศ ค่าอำนวยความสะดวก และค่าสถานที่ในการขายบริการทางเพศ โดยผู้ค้ามนุษย์เป็นผู้กำหนดราคาในการซื้อขายบริการทางเพศบนฐานการกดขี่ ขูดรีดค่าแรงงานและการขายบริการทางเพศ

3.2 ผลกระทบทางด้านสังคม พบว่าการค้ามนุษย์ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิในชีวิตและความปลอดภัย สุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจ เสรีภาพ สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เป็นทาสหรือในฐานะคล้ายทาสทุกรูปแบบอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้เสียหายอย่างร้ายแรง และการค้ามนุษย์ยังส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม โดยทำให้สังคมแตกแยกและขัดขวางกระบวนการพัฒนาของสังคมและชุมชน เป็นการบ่อนทำลายโครงสร้างทางสังคมที่ร้ายแรง ถูกตัดขาดสายใยสัมพันธ์ของครอบครัว ขาดโอกาสในการเรียนรู้อบรมสั่งสอนจากบิดามารดามีพัฒนาการทางร่างกายที่เสื่อมถอยจากการถูกแสวงหาประโยชน์และปลูกฝังค่านิยมที่ผิด ๆ

3.3 ผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ พบว่า การค้ามนุษย์มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการดำเนินการขององค์กร

อาชญากรรมในประเทศและข้ามชาติ และก่อให้เกิดอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ และเชื่อมโยงกับขบวนการฟอกเงิน การค้ายาเสพติด การปลอมแปลงเอกสาร และการลักลอบนำคนข้ามประเทศ และที่สำคัญปัญหาการค้ามนุษย์ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินการทั้งด้านการป้องกันปราบปราม คุ้มครอง พื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สถานที่รองรับ พัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย และพัฒนาทรัพยากรบุคคลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

4. กลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัดเชียงราย (ศป.คม.ชร.) หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นทีมสหวิชาชีพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาสถานการณ์การค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย การวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่สนับสนุนให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ และผลกระทบของปัญหาการค้ามนุษย์ นำมาสู่การกำหนดกลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย โดยยึดตามกรอบการทำงานของสากลและสอดคล้องตามนโยบายและแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ 5 กลยุทธ์หรือ

ยุทธศาสตร์หลัก 5 P ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนี้

4.1 กลยุทธ์ด้านการป้องกัน (Prevention) โดยการรณรงค์เผยแพร่ ให้ความรู้ สร้างความตระหนัก เสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ กลุ่มเสี่ยง และสร้างเครือข่ายทุกระดับในการ ป้องกันเฝ้าระวังการค้ามนุษย์ในพื้นที่ต้นทาง

4.2 กลยุทธ์ด้านการปราบปราม (Prosecution) โดยการบูรณาการความร่วมมือ สร้างความปลอดภัยในสังคม ปราบปราม ดำเนินคดี เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และ พัฒนาศักยภาพทีมสหวิชาชีพ

4.3 กลยุทธ์ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ (Protection) โดยช่วยเหลือ คุ้มครอง พ้นพหุภัยจาก ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และส่งกลับคืนสู่สังคม

4.4 กลไกเชิงนโยบาย/ขับเคลื่อน (Policy and Mechanism) โดยส่งเสริมสนับสนุน กลไกความร่วมมือทุกระดับเพื่อนำนโยบายสู่การ ขับเคลื่อนกลยุทธ์

4.5 กลยุทธ์ด้านความร่วมมือ (Partnership) โดยสร้างความร่วมมือในการต่อต้าน การค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย และประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยกลไกความร่วมมือ 2 ระดับ ระดับจังหวัด คือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัดเชียงราย (ศป.คม.ชร.) ทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงราย และ หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีกองทุน ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ให้การ สนับสนุน และกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ระหว่าง ประเทศ คือ ศูนย์ประสานงานต่อต้านการค้ามนุษย์ ชายแดน ไทย-เมียนมา/เชียงราย-ท่าขี้เหล็ก

(Border Cooperation Against Trafficking in Persons : BCATIP) ทีมสหวิชาชีพเมียนมา และ ทีมสหวิชาชีพ สปป.ลาว

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกัน และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดน ภาคเหนือของประเทศไทย มีประเด็น ที่ควรนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในรูปแบบการค้าประเวณีส่วนใหญ่เป็นเด็กหญิง แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เด็กชายซึ่งเป็น เด็กนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาก็เสี่ยง ต่อการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบ การค้าประเวณีเช่นเดียวกัน โดยผู้ค้ามนุษย์แฝง อยู่ในสถาบันศาสนาซึ่งได้ละเมิดทางเพศกลุ่มเด็ก นักเรียนชาย และชักชวนเป็นธุระจัดหาส่งไป ค่าประเวณี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับ เพศสภาวะ (Gender) ที่ว่าผู้ชาย ผู้หญิง เด็กชาย เด็กหญิงล้วนตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น (Decha sangkavan & the Ohters, 2009)

2. ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา เป็นนักเรียน ที่กำลังศึกษา และถูกออกจากโรงเรียนกลางคัน มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเมื่อจบวนการค้า มนุษย์สนใจและขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังเด็ก นักเรียนในสถานศึกษา โดยผู้ค้ามนุษย์ได้ใช้ เพื่อนนักเรียนด้วยกันเองเป็นเครือข่ายค้ามนุษย์ หรือแม่เล่าจิว/พ่อเล่าจิว เป็นผู้ชักชวนให้เพื่อน นักเรียนด้วยกันเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ และ พบว่ากลุ่มเสี่ยงที่ทำงานในร้านคาราโอเกะส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่จบการศึกษา และส่วนหนึ่งเคยเป็นผู้เสียหาย

จากการไปค้าประเวณีแล้วกลับมาทำงานในร้านคาราโอเกะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประสบปัญหาครอบครัว หย่าร้าง ล้มเหลวในชีวิตครอบครัว สภาวะปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเข้าสู่ปัญหาการค้ำมนุษย์ ตลอดจนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหวัดเชียงรายก็ยังพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่บ่งชี้ว่าการขาดโอกาสทางการศึกษาเป็นปัจจัยผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ เนื่องจากผลการศึกษาได้ค้นพบว่า ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา

3. ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์มีความเชื่อความศรัทธาจากศาสนาใดก็ตามไม่สามารถใช้หลักธรรมหรือพระวจนะของพระเจ้าซึ่งสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจมายับยั้งหรือสกัดกั้นไม่ให้ผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ได้หรือยับยั้งผู้ค้ำมนุษย์ไม่ให้แสวงหาประโยชน์จากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แม้แต่ผู้ปฏิบัติธรรมคำสอนก็ตกอยู่ในสภาวะความจำยอมต่อค่านิยมทางสังคมที่ใช้เงินตราเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถปฏิเสธเงินทำบุญที่ได้จากการเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ แต่สามารถเปลี่ยนวิธีคิดโดยการนำเงินบาปมาทำบุญหรือเงินถวายพระเจ้า เพื่อไม่ให้มีความรู้สึกผิดต่อการกระทำผิดในทางศีลธรรมหรือล้างบาปที่ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้เสียหายหรือผู้ค้ำมนุษย์ เช่นเดียวกับที่รัฐบาลได้นำเงินกำไรที่ได้จากการขายสลากกินแบ่งของรัฐบาลมาพัฒนาช่วยเหลือสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดการเปลี่ยนคุณค่าให้เป็นมูลค่าซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการค้ำมนุษย์

4. ขบวนการค้ำมนุษย์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงาน โดยทำงานเชิงรุกเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำหน้าที่เป็นนักสำรวจ สรรหาเหยื่อในชุมชนต้นทาง เป็นนักสังคมสงเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และตรงกับความต้องการของคนในชุมชน และทำหน้าที่แทนสำนักงานจัดหางาน ตลอดจนเป็นสถาบันการเงินให้ครอบครัวเหยื่อได้กู้ยืมเงินไปชำระหนี้ ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ก่อน ขบวนการค้ำมนุษย์ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการที่กระทำกับเหยื่อจากวิธีที่ใช้ความรุนแรง ตรงไปตรงมาเป็นการนำหลักจิตวิทยามาใช้กับเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ โดยใช้วิธีการที่เป็นมิตร เป็นคนในครอบครัวที่มีความหวังดีช่วยเหลือเกื้อกูลปกป้องคุ้มครองเหยื่อ และเน้นย้ำถึงค่านิยมความกตัญญูรู้คุณ ที่สำคัญคือมีตัวประกันคือครอบครัวของเหยื่อที่ต้นทาง ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมากที่เหยื่อ/ผู้เสียหายจะรู้ข้อเท็จจริง และเป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือจะได้รับความร่วมมือ ความไว้วางใจ และออกตัวยุติต่อผู้มีพระคุณในการให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ค้ำมนุษย์ และขบวนการค้ำมนุษย์ได้ใช้เหยื่อ/ผู้เสียหายเป็นเครื่องมือดำเนินการแทน หรือใช้เหยื่อมาเป็นหุ้นส่วนชีวิต หรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์ฉันท์คู่สาว หรือเครือข่ายค้ำมนุษย์ และที่สำคัญหากเหยื่อ/ผู้เสียหายมีทัศนคติต่อการค้ำมนุษย์ว่าเป็นเรื่องส่วนตัว การค้ำมนุษย์ไม่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ไม่ใช่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ศีลธรรม แต่เป็นเรื่องปากท้องการทำงานมีรายได้เพื่อนำไปเลี้ยงชีพ และช่วยเหลือครอบครัว จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายในการปราบปรามและแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ และข้อควรคำนึงถึง

ในการกำหนดกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

5. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ รักษาฟื้นฟูเยียวยาให้กลับคืนสู่สังคม แต่ผู้ค้ามนุษย์เป็นผู้กระทำความผิดทางกฎหมายฐานค้ามนุษย์ ถูกลงโทษทางกฎหมาย และกระทำความผิดต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมในฐานะกระทำผิดกฎหมาย การอยู่ร่วมกันในสังคมที่กระทำต่อเพื่อนมนุษย์อย่างโหดร้ายทารุณ กดขี่ ขืนใจ ข่มเหงเยี่ยงทาส เอารัดเอาเปรียบ เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนผิดวิสัยเยี่ยงมนุษย์ธรรมดา แต่กลับไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูเยียวยาทางด้านจิตใจและปรับทัศนคติในการกระทำการค้ามนุษย์ อีกทั้งในระหว่างที่ถูกลงโทษจำคุกทางกฎหมายให้อยู่ร่วมกันกับนักโทษที่มีความผิดหนัก ส่งผลให้ผู้ค้ามนุษย์ได้แลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์ที่มียุทธวิธีที่แยบยลกว่าเดิมเมื่อออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีค่านิยมใช้เงินเป็นตัวตั้งหรือสังคมวัตถุนิยมบริโภคนิยมแบบเดิม อันอาจทำให้เด็กเยาวชน กลุ่มเสี่ยงเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายของขบวนการค้ามนุษย์ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

การค้นพบใหม่จากการวิจัย

1. การขาดโอกาสทางการศึกษา การไม่ได้รับการศึกษา มิได้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สนับสนุนให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ เนื่องจากพบว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน ร้อยละ 59 เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา กำลังศึกษาในสถานศึกษา และถูกออกจากโรงเรียนกลางคัน และกลุ่มเสี่ยงที่ทำงานในร้านคาราโอเกะ จำนวน 25 คน ซึ่งส่วนใหญ่เคยเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลับมาทำงานในร้านคาราโอเกะ

ร้อยละ 72 เป็นผู้ได้รับการศึกษา ถูกออกจากโรงเรียนกลางคัน ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการศึกษา กำลังศึกษาทั้งเด็กหญิงและเด็กชายเสี่ยงต่อการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

2. องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มุ่งเน้นการขับเคลื่อนกลยุทธ์ด้านการป้องกัน (Prevention) เพื่อแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ที่ต้นเหตุเป็นสำคัญ โดยฝึกอบรมสร้างผู้นำเยาวชนลุ่มน้ำโขง (Mekong Youth Net: MYN) 6 ประเทศ ในอนุภาคลุ่มน้ำโขง ได้แก่ ไทย เมียนมา จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม หลักสูตร 1 ปี เพื่อกลับไปทำงานเป็นเครือข่ายในการป้องกันที่ประเทศต้นทาง โดยความร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายในประเทศต้นทาง และอบรมเยาวชนไทยใหญ่เพื่อความปลอดภัยในการย้ายถิ่น (Shan Youth Safety Training to End Risk Migration : SYSTERM) เป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเยาวชนไทยใหญ่ในรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ หลักสูตร 6 เดือน เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นที่ต้นทาง และการย้ายถิ่นอย่างปลอดภัย ตลอดจนเป็นเครือข่ายต่อต้านการค้ามนุษย์ที่ประเทศต้นทาง

3. องค์กรเครือข่ายภาคเอกชน โดยโครงการบ้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กชนเผ่าลุ่มน้ำโขง ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ได้ขับเคลื่อนกลยุทธ์ด้านการช่วยเหลือ (Protection) โดยมุ่งเน้นการใช้กิจกรรมบำบัด ฟื้นฟูเยียวยา ทางร่างกายและจิตใจกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือให้กลับสู่สภาพเดิม ก่อนคืนสู่สังคม ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพปัญหา ได้แก่ วาริบำบัด กีฬาบำบัด ธรรมชาติบำบัด ศิลปบำบัด เกษตรบำบัด และครอบครัวบำบัด เพื่อปรับทัศนคติ สร้างความ

เข้าใจ เป็นการป้องกันเพื่อมิให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากเครือข่ายภาครัฐที่มุ่งเน้น การรักษาทางด้าน การแพทย์ จิตวิทยาบำบัด คลินิกบำบัด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก และปัญหาการค้ามนุษย์ไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาทุกระดับชั้น

1.2 รัฐบาลควรผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีกฎหมายกลางในระดับภูมิภาคที่เปรียบเสมือนธรรมนูญของชาวอาเซียน โดยมีบทนิยามของการค้ามนุษย์ที่ใช้ยึดเป็นกรอบการตีความการค้ามนุษย์และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ร่วมกัน

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และมี Save Shelter เพื่อเตรียมความพร้อมและคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย ในการส่งกลับคืนสู่ภูมิลำเนาประเทศต้นทางของเมืองคู่ขนาน (Twin City)

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 หน่วยงานในระดับจังหวัดร่วมกันบูรณาการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพ

2.2 เพิ่มมาตรการในการสอดส่องตรวจตราและตรวจสอบ จัดระเบียบสังคมในสถานที่เสี่ยง หอพัก ธุรกิจแอบแฝง และสถานบันเทิงทุกประเภท

2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้แก่ผู้เดินทางอพยพย้ายถิ่นอย่างปลอดภัยที่ชายแดน (Crosse Border)

REFERENCES

- Archvanitkul, K. and Vajanas, K. (2009). **Research report, Employment of migrant workers, according to the work of the foreigners Act of 1994 and Accounting a list of occupations for foreigners.** Bangkok : IOM. (in Thai)
- Pansamrithee, C. (2015). **The Effective Measurement of the Asian Cross Country for the Suppression of Human Trafficking.** Research Document, National Defense College, 2015. (in Thai)
- Sangkavan, D. et al. (2009). **A study project to prevent and solve human trafficking, case studies, the North and the Northeast region.** Bangkok : The Center for Criminal Research and Development and the Justice Process, the Sociology Department, Thammasat University. (in Thai)
- The Assistant Office for Social Development and Human Security Ministry (2017). **Policy, Strategics, and Measures for the Prevention and Suppression of Human Trafficking. 2017-2021.** Bangkok: E- Levancal Less Limited. (in Thai)

- The Bureau of Prevention and Solution of Trafficking in Women and Children Department of Social Development and Human Security. (2010). **Protocol to Prevention Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplements the United Nations Convention against International Crime established in the form of Organization.** Bangkok. (in Thai)
- The Chiang Rai Action Centre for the Prevention and Suppression of Human Trafficking. (2019) **The Chiang Rai Action Centre for the Prevention and Suppression of Human Trafficking Report.** 3/2519. 23 SEB 2019. (in Thai)
- The Department of Social Development and Human Security, and Pairat Bovornsompong. (2012). **Programming and evaluation of the operations of the Fund for the Prevention and of Suppression Human Trafficking.** (in Thai)
- Wongsaman, P. (2017) **The Guideline for Thailand Human Trafficking Solution.** Research Document, National Defense College, (in Thai)
-